

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIX, broj 23

6. lipnja 2019.

cijena 200 Ft

FOTO: BRANKA PAMIĆ BLAŽETIN

Dan hrvatskoga školstva – 70 godina Katedre za hrvatski jezik i književnost

3. – 5. stranica

Svečanost u santovačkoj školi

6. stranica

Blagoslovljena obnovljena čuvarnica

11. stranica

Rječnik kajkavskih izraza

14. stranica

Komentar

Nema dvije garniture

U pripremi na jesenske narodnosne mjesne izbore, u našoj se zajednici stvorio stav da bi bilo dobro ako bi bila jedina državna lista na kojoj bi kandidati krenuli u bojama najveće državne udruge Hrvata u Mađarskoj, tj. Udruge Saveza Hrvata u Mađarskoj. Jedna lista, jedina civilna udruga svih naših Hrvata (koja ne želi ići u koaliciju ni s jednom drugom udrugom), kaže se, simbol je jedinstva naše hrvatske zajednice. Možda je to tako, ali kao što sve ima dvije strane, tako i ovo. U raspravama o izborima, posebice u svezi s državnim listom više je puta rečeno da nemamo dvije garniture, tj. dvije skupine djelatnih ljudi koji se žele baviti narodnosnom politikom. Mislim, ako je to tako, onda to nije baš bajan rezultat, dakle od gotovo 27 tisuća pripadnika hrvatske zajednice nemamo ni jedan posto koji bi bili zainteresirani za državnu narodnosnu politiku? Računamo li da će u budućem sastavu državne samouprave biti 31 zastupnik, zapravo za dvije garniture bi trebalo najviše 70 – 75 aktivnih osoba. Možda je vrijedno malo o tome razmisliti zbog čega je to tako. Smatram da u demokratskome društvu upravo je ono najljepše da članovi društvene zajednice imaju mogućnost izbora, pa od više alternative bira ono što je najbolje većini. Postavljanjem jedine liste nema alternative. S kandidatima samo „jedne garniture“ nije li naša zajednica zaostala u demokratskom razvoju? Prošlo je čak 25 godina od prvih narodnosnih (manjinskih) izbora, postupno se razvijao narodnosni samoupravni sustav u kojem su sve veće mogućnosti u izgradnji kulturne autonomije, zajamčena su prava, a i određena sredstva od strane države, ipak kroz četvrt stoljeća nije se razvila barem još jedna političko zrela narodnosna elita, „garnitura“. U toj „jednoj garnituri“ mladih (do 30 godina) gotovo i nema, iako su oni rođeni već u demokratskome društvu. Ljepota i bogatstvo naše zajednice upravo je u raznolikosti, šarolikosti jezika i kulture svih naših regija, pa možda i život naše narodnosne politike bi bio bogatiji s više lica, s više alternative, tj. s „više garnitura“.

beta

Glasnikov tjedan

Čitam ovih dana da je poslije trideset godina, nakon krvavog suzbijanja prosvjeda na trgu Tiananmen u, tenkove koji su tada pucali po ljudima na glavnoj pekinškoj aveniji zamijenile nebrojene nadzorne kamere, i da su one postavljene kako bi držale stanovništvo pod nadzorom. Trideset godina, 1989. godine imala sam 25 godina i vjerovala u slobodu mišljenja i govora gledajući krvave slike sa spomenutoga trga. Vjerovala sam da mnogi misle kao i ja kada govore o pluralizmu i demokraciji, da će sve učiniti kako bi ga bilo što više u godinama koje su slijedile. Čitam o nadzornim kamerama i da se kineska Komunistička partija trudi kako bi spriječila bilo kakav novi pokret za demokraciju, a svojim visokotehnološkim nadzornim sustavom u početku suzbija pokušaje otpora studenata, radničkih organizacija i odvjetnika. Razmislimo li malo bolje, to je način zadržavanja sustava vlasti i nije sam po sebi novina. Držati pod nadzorom masu, pogotovo one koji misle, stvarati poslušnike i sloj neobaviještenih. Big Brother. Veliko Orwelovo oko.

Kineska je partija posljednjih desetljeća provela gospodarske reforme koje su milijune ljudi učinile bogatijim, a time i manje

buntovnim od studenata čiji su prosvjedi 4. lipnja 1989. završili stotinama, a neki tvrde i tisućama ubijenih. Ipak, u prošlom desetljeću u četvrtima diljem države postavljene su policijske kućice iz kojih se nadziru sporovi u susjedstvu, sprječava kriminal i pozorno pazi na one koji bi mogli ugroziti javni poredak. Nadzorna mreža prepoznaje danas lica te policija kuca na vrata ako bilo koga ocijeni problematičnim, donosi France Press. Kineski aktivisti izjavljuju da su vladajući proželi sve pore i uklanjaju svaki prostor koji se usuđuje misliti ili raspravljati o reformama. A zbog nadzora teško da će doći do bilo kakvih masovnih prosvjeda kaže Amnesty International.

„U četvrtima diljem države postavljene su policijske kućice iz kojih se nadziru sporovi u susjedstvu, sprječava kriminal i pozorno pazi na one koji bi mogli ugroziti javni poredak.“

Građanske su slobode upitne, traje nadzor društvenih mreža, prate aktivnosti milijuna ljudi i blokiraju bilo kakav politički osjetljiv materijal poput onog o tome što se stvarno dogodilo na Tiananmenu 1989. godine. Nekoliko tjedana prije godišnjice tog događaja u državi je onemogućena Wikipedija na svim jezicima. Kine-

ski disident Hu Jia poručuje da je predviđet bilo kakvih promjena sloboda govora koja je početna točka svih sloboda. Kineska policija posjeduje softver za prepoznavanje glasa koji može poistovjetiti sudionike telefonskog razgovora te provodi program prikupljanja DNA. Kaže se da je Kina 2016. na svojim ulicama, zgradama i javnim prostorima imala oko 176 milijuna kamera, a predviđa se da će broj kamera u Kini, državi s 1,4 milijarde stanovnika, do 2022. godine iznositi 2,76 milijarde.

Branka Pavić Blažetin

Pratite medijske platforme Medijskog centra Croatica!

MEDIJSKI CENTAR *Croatia*

mcc.croatia.hu – dnevne vijesti • www.glasnik.hu – dnevno svježe vijesti, napisi, albumi fotografija; radio.croatia.hu – 24 sata glazbe, utorkom, četvrtkom i petkom od 18 sati radijske emisije s ponavljanjima drugoga dana u 10 sati. Tiskano izdanje Hrvatskoga glasnika – svakoga petka u Vašem domu. Budite naši prijatelji, pratite Medijski centar Croatica i preko Fejsbukovih profila: Hrvatski glasnik; Radio Croatia; Croatia TV

Velike hrvatske obljetnice

Dan hrvatskoga školstva – 70 godina Katedre za hrvatski jezik i književnost

U organizaciji Hrvatske državne samouprave i Katedre za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, 17. svibnja održana je svečanost obilježavanja Dana hrvatskoga školstva u Mađarskoj. Obilježena je 70. obljetnica osnutka Katedre za hrvatski jezik i književnost pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu

Dan hrvatskoga školstva u Mađarskoj, utemeljila je Hrvatska državna samouprava na poticaj Odbora za školstvo 2015. godine u spomen na prvu hrvatsku školu u Pečuhu koja je počela s radom 1722. godine. O tome svjedoči do naših dana sačuvana barokna spomen-ploča onodobno postavljena na školsku zgradu s latinskim natpisom SCHOLA TRIV: NAT:ILLYR: ERECTA AB EADE NAT: BENEFICIO IDDI: B: IOAN: LEOPOL: MAKAR MDCCXXZ, u hrvatskome prijevodu: Hrvatska trivijalna škola podignuta s potporom baruna Ivana Leopolda Makara pripadnika iste nacije 1722. g.

U okviru ovogodišnje svečanosti obilježena je 70. obljetnica osnutka Katedre za hrvatski jezik i književnost u Pečuhu. Skup su pozdravili rektor Sveučilišta u Pečuhu dr. Attila Miseta, dekan Filozofskog fakulteta dr. Tamás Bereczkei, veleposlanik Republike Hrvatske dr. Mladen Andrić, generalni konzul Drago Horvat, dr. Goran Rem, voditelj Odsjeka za hrvatski jezik i književnost Filozofskog fakulteta u Osijeku, nazočnima se obratio i umirovljeni profesor dr. Ernest Barić.

Voditelj Odsjeka za hrvatski jezik i književnost (Katedre) dr. sc. Stjepan Blažetin, uz vođenje svečanosti, održao je polusatno predavanje o povijesti Katedre naglašujući između ostaloga da je u proteklih sedamdeset godina diplomiralo umalo petsto polaznika, s kojima je radilo dvadeset nastavnika, te petnaest lektora i dvadeset vanjskih suradnika uz nekoliko administratora. Da-

Veleposlanik Mladen Andrić donio je i prikladni poklon.

Odljčja hrvatskim pedagozima

Brojni uzvanici

nas je na Katedri zaposleno u punome radnom odnosu dvoje djelatnika, u pola statusa dva djelatnika, jedan vanjski suradnik, lektor i administrator. To su: dr. sc. Timea Bockovac, dr. sc. Stjepan Blažetin, dr. sc. Ana Lehoczki Samardžić, dr. sc. habil. Andor Véggh, dr. sc. Ernest Barić, lektor Dubravko Vrbešić i tajnica Katalin Horváth. Naglasio je značenje više ponuđenih studijskih programa BA, MA, nastavnički integrirani studij redoviti i izvanredni koje pohađa petnaestak polaznika. Posebice je istaknuo suradnju sa sveučilišnim središtima u Republici Hrvatskoj i kroatističkim radionicama u Mađarskoj, te aktivno sudjelovanje djelatnika Odsjeka u javnom i kulturnom životu Hrvata u Mađarskoj.

Katedra za hrvatski jezik i književnost pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Pečuhu sljednik je Južnoslavenske katedre koja je prije 70 godina, 1949., počela s radom na pečuškoj visokoj školi i koja je tijekom proteklih sedam desetljeća obrazovala ponajprije pripadnike hrvatske manjine u Mađarskoj, kazao je Stjepan Blažetin. Danas ona djeluje kao samostalna jedinica s imenom Odsjek za hrvatski jezik i književnost unutar sastavnice Slavističkog instituta Filozofskog fakulteta. Do dana današnjega sačuvala je hrvatski značaj i duh te je jedna od prvih samostalnih hrvatskih katedara u svijetu, nakon demokratskih promjena u Republici Hrvatskoj i Domovinskog rata, utemeljenih izvan granica Republike Hrvatske.

Svečanom je ozračju pridonijelo i kazivanje stihova Nikole Šopa u interpretaciji studentice Ane Ree Jeđup te svirka orkestra bivših i sadašnjih studenata te profesora Katedre.

Dr. sc. Attila Miseta, rektor Sveučilišta u Pečuhu, u svom je obraćanju između ostaloga kazao: „S gospodinom dekanom zaključili

Nazočnima se obratio i HDS-ov predsjednik Ivan Guban, do njega dr. sc. Stjepan Blažetin.

smo da oba naroda imaju zajedničke znamenite povijesne ličnosti koje se poštuju, ništa nam nije važnije nego da se suradnja i sklad nastavi i u budućnosti. Jedna je od temeljnih zadaća Sveučilišta postizanje izvrsnosti na svim područjima obrazovanja, a upravo se to događa i u okviru Odsjeka za hrvatski jezik i književnost. U razgovoru s voditeljem Odsjeka zaključili smo koje su mogućnosti razvoja sadašnjega stanja i položaja i gdje se možemo probiti i unaprijediti obrazovni rad koji se obavlja na Odsjeku. Zadatak je rektora da osigura uvjete za djelovanje Odsjeka kao fakultetske jedinice, zadatak mu je i da pomaže kulturne, sportske rekreacijske veze, stoga treba proraditi na jačanju međusobnih odnosa u tim segmentima. A izvrsna se suradnja može razvijati ako nađemo kolege i kolegice koji zajedničkim silama surađuju u znanstvenom radu i tomu pružimo pomoć. Mađarska vlada podupire sve moguće razine suradnje i premda i u obitelji povremeno dolazi do nesuglasica i trzavica, veze s Hrvatskom izrazito su dobre i nadamo se da će se to nastaviti i ubuduće.

Dr. sc. Tamás Bereczkei, dekan Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, reče da „slavimo važan jubilej, prije 70 godina počelo je obrazovanje pedagoških kadrova na tadašnjoj visokoj pedagoškoj školi na tada, kako su ga zvali južnoslavenskom jeziku. Smatram veoma važnim ovaj događaj iz više razloga. U vrlo kratkom vremenu nakon završetka II. svjetskog rata ovdje je počelo

obrazovanje jezika i kulture koja nam je jako bliska. Tada utemeljena Katedra spada u jedan od osnivača i pravnih preteča današnjeg učilišta, a osvrnemo li se, vidimo da se obrazovanje na hrvatskom jeziku i kulturi pokazalo kao vrlo uspješan projekt u životu našega fakulteta. Što svjedoči uspjehu: profesori koji desetljećima opredijeljeno predaju hrvatski jezik i kulturu, a tu su i uvijek studenti opredijeljeni za koje je usvajanje jezika i kulture misija. Naravno, bilo je vremena kada je Katedra imala više studenata, ali nismo očajni. Sa suradnicima Katedre slažemo se da je i rad s nekoliko studenata vrlo važna misija, naravno neprekidno radimo na povećanju privlačnosti ovoga smjera te vjerujemo da postizemo znakovite rezultate.

Smatramo kako kvaliteta i vrijednost Odsjeka za hrvatski jezik i književnost ne ovisi o broju studenata. Istaknuo bih u čemu se izražava vrijednost Odsjeka tek jednim primjerom: u okviru Filozofskog fakulteta malo je odsjeka koji su toliko djelatni u međunarodnome znanstvenom i javnom životu... I sam sam bio sudionik kao dekan i sudjelovao brojnim sastancima i konferencijama u organizaciji Odsjeka, i uvjerio se u kolegijalnost i prijateljsko ozračje koje odlikuje sudionike i ne u posljednjem redu uvjerio sam se u patriotizam i hrvatsku samobitnost na kojima im mogu zavidjeti i brojne mađarske zajednice. Želim vas uvjeriti da vas podupire i sadašnji i da će vas podupirati i budući dekani.

U svom obraćanju dr. sc. Goran Rem, predstojnik Katedre za hrvatsku književnost Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku, reče između ostaloga: Impresivan je dan i okolnost današnjeg susreta, svečanost na kojoj se nalazimo možda je već mogla biti završena govorenjem stihova Nikole Šopa. Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku poslao je mene kao najstarijeg profesora u svom sastavu ne bi li se moje godine nekako što više približile ovoj svečanosti... Postoji ipak određeni broj godina koje ne mogu doseći u toj razlici. Mi već trideset godina uživamo u izvanrednome međunarodnom interdisciplinarnom i multidisciplinarnome skupu koje organizira Katedra, neke druge skupove propuštamo, ovaj ne. To je nešto što ne preskačemo, uvijek dolazimo... Platforma kontakata hrvatskog talenta i mađarske kulture odnosno mađarskog talenta i hrvatske kulture koju predstavlja ova Katedra, ovaj Odsjek, to je nešto što je donijelo u hrvatsku književnost prvi put Miklósa Radnótiya zahvaljujući Stjepanu Blažetinu, zatim nekoliko svezaka Pétera Eszterházyja u hrvatsku književnost zahvaljujući ovoj platformi. Ova je Katedra iznjedrila izvanserijsko lingvističko djelo kao što je hr-

Umirovljeni pedagozi, ovogodišnji dobitnici HDS-ove diplome i plakete

Dio nazočnih

vatsko-mađarski, mađarsko-hrvatski rječnik i još niz povijesnih kulturoloških, znanstvenih i inih književnih i lingvističkih projekata... u hrvatskome kulturno-znanstvenom prostoru.

U svom obraćanju dr. sc. Ernest Barić kazao je da je od 1970. do umirovljenja 2011. g. neprekidno proveo više od 40 godina na našoj Katedri, a do naših dana radi kao honorarni nastavnik, čime zapravo od 70 godina njezina postojanja više od 50 godina dijele zajedničku sudbinu. „Zato se osjećam izrazito počašćen i privilegirani što sam dobio riječ na ovome važnom jubileju“, kazao je Barić te dodao da kao dugogodišnji djelatnik i predstojnik Katedre u nekoliko mandata izdvojio bi dvije važne prekretnice u povijesti najvažnije ustanove za izobrazbu nastavničkog i intelektualnog kadra hrvatske zajednice u Mađarskoj. Prva se zbilila početkom 1980-ih godina kada je odlučeno na državnoj razini da se najjača visoka nastavnička škola u Mađarskoj ovdje u Pečuhu osiguranjem kadrovskih i infrastrukturnih uvjeta postupno uzdigne na rang Filozofskoga fakulteta. Valja reći da slučajnom podudarnošću, odlaskom kolega Dragutina Nedučina u mirovinu, a profesora Dušana Pavlova na novu dužnost, uz kolegicu Janju Prodan i Đuru Frankovića, tadašnjega jugoslavenskog lektora te zapošljavanjem mladih sposobnih, netom diplomiranih Stjepana Blažetina i Dinka Šokčevića mnogo se toga promijenilo. Gledano iz današnjeg motrišta, bilo je to doba pravog izazova za sve nas, dakako i za mene kao novoimenovanog voditelja Odsjeka. Intenzivno uključivanje u tuzemni i međunarodni znanstveno-istraživački rad, publiciranje, obrana disertacija i stjecanje uvjeta za odgovarajuća fakultetska zvanja, ne zanemarujući svoju nastavničku i nastavnu djelatnost, bilo je moguće jedino napornim ra-

Djelatnici Odsjeka za hrvatski jezik i književnost, u svibnju 2019. godine

dom i zalaganjem sviju nas u ozračju koje nas je poticalo na stvaralački rad i stjecanje ugleda koji je očekivala od nas ustanova u kojoj smo djelovali, ali i naši studenti. Druga se prekretnica u povijesti Katedre dogodila 10 godina poslije u vrijeme demokratskih promjena kada su čelnici hrvatske i srpske zajednice u Mađarskoj razdvojili dotadašnje zajedničke škole, medije, društvenopolitičke i druge organizacije i udruge. Nakon međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske kao neovisne države, s hrvatskim kao službenim jezikom, studij ovdje u Pečuhu, prvi izvan Hrvatske i prvi u Mađarskoj, nazvan je i službeno Studij hrvatskoga jezika i književnosti i sukladno tome je sastavljen novi nastavni plan i program. Nakon nekog vremena u svim državnim dokumentima u Mađarskoj, jednako tako i slavističkim fakultetskim katedrama službeno je potvrđeno da su hrvatski i srpski dva zasebna samostalna standardna jezika, a koji se u sklopu slavističkih studija mogu upisati i studirati kao materinski ili strani jezici.

Veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andričić pozdravio je slavljениke te uručio poklon-knjige voditelju Odsjeka, a nazočnima se obratio i generalni konzul Drago Horvat.

U svom obraćanju HDS-ov predsjednik Ivan Gugan reče: Hrvatska je državna samouprava 2016. odlučila da će svake godine proslaviti Dan hrvatskoga školstva u Mađarskoj kako bismo imali priliku prisjetiti se naših odgojiteljica, učiteljica, nastavnika i profesora i zahvaliti im na često višedesetljetnom radu na polju odgoja i obrazovanja, ali i na čuvanja hrvatskih običaja i kulture. Svi mi imamo tetice, učiteljice, profesore kojih se rado i s velikim poštovanjem prisjećamo i koji su osim naših roditelja možda i najviše utjecali na naš život.

A znam da mnogima najdraži pedagogi upravo su profesori Katedre za hrvatski jezik i književnost.

Koliko značenje u životu Hrvata u Mađarskoj ima ova Katedra, pokazuje činjenica da je većina intelektualaca i aktivista društveno-političkog života Hrvata u Mađarskoj diplomirala upravo u ovoj ustanovi (Katedri). Svi oni tijekom godina provedenih među ovim zidovima osim stečenoga znanja jačali su svoju nacionalnu svijest, hrvatski duh, samopouzdanje i osjećaj obveze prema zajednici. A među više stotina bivših studenata Katedre jesu i nastavnice i nastavnici koji će za nekoliko minuta primiti priznanja za svoj dugogodišnji rad.

Poštovane profesorice i poštovani profesori, vi ste ovih desetljeća usmjeravali te mlade ljude, pokazali im primjer i put. Vaše su zasluge u uspjesima i postignućima Hrvata u Mađarskoj tijekom ovih godina ogromne, stoga u ime Hrvatske državne samouprave i u svoje osobno ime zahvaljujem svim bivšim i sadašnjim djelatnicima i studentima Katedra za hrvatski jezik i književnost na svemu što su učinili i što čine za Hrvate od Bačke do Gradišća.

I ostala mi je još jedna ugodna i časna dužnost: pozvati ovdje nazočne umirovljene pedagoge, koji su zadužili sve nas, predati im diplome i plakete te zahvaliti im na trudu i zalaganju i njihovu doprinosu na polju odgoja i obrazovanja hrvatske djece u Mađarskoj.

Brojni uglednici javnog i političkog života Hrvata u Mađarskoj i šire, pribivali su svečanosti, jednako kao i predstavnici sveučilišnih središta iz Republike Hrvatske i Mađarske, s kojima se ostvaruju plodne sveučilišne veze. U okviru svečanosti Dana hrvatskoga školstva HDS-ov predsjednik Ivan Gugan i zamjenica HDS-ova predsjednika Angela Šokac Marković uručili su zahvalnice hrvatskim pedagogima u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

Svibanjska svečanost Hrvatske škole u Santovu

Izvorna plesna skupina santovačke škole

Redoviti svibanjski kulturni program santovačke Hrvatske škole, koji se priređuje u povodu Majčina dana i Dana pedagoga, 16. svibnja okupio je brojne roditelje, bake i djedove, ali i učitelje, odnosno nastavnike. Nakon pozdravnih riječi ravnatelja Jose Šibalina, učenici nižih i viših razreda predstavili su se s dvojezičnim kazivanjem prigodnih stihova, igrokazima, pjesmom i plesom. Učenike su pripremili njihovi razrednici, odnosno voditelji školske tambure, pjevačkoga zbora i plesne skupine. Poznati pučki napjevima program je otvorio školski tamburaški orkestar koji je pripremio učitelj tambure Attila Csurai, a orkestru su se priključili i bivši učenici škole. Svečanost je uljepšao pjevački zbor s narodnim i dječjim pjesmama pod vodstvom učiteljice Sonje Periškić. Program se s izvornim santovačkim šokačkim plesovima zatvorila velika grupa školske folklorne skupine, koju je pripremio Ilija Stipanov. U okviru programa prikazan je i prastari običaj duhovskih kraljica.

Članovi tamburaškog orkestra

Pjevački zbor pod vodstvom učiteljice Sonje Periškić

Salanta

Natjecanje u kazivanju stihova

U organizaciji salantske osnovne škole, 5. travnja održano je školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Narečenu školu danas pohađa nešto više od sto učenika od kojih njih šezdesetak pohađa nastavu hrvatskoga jezika i književnosti u satnici predmetne nastave narodnosnog jezika i književnosti, što znači pet sati jezika i književnosti plus jedan sat narodopisa tjedno, kaže ravnateljica škole Eva Adam Bedić.

U školskoj su se knjižnici uz kazivače okupili i roditelji i bake koji su došli poslušati svoju djecu i unuke. Natjecalo se u četiri kategorije. U I. kategoriji natjecali su se učenici 1. i 2. razreda, njih četrnaestero, kazujući stihove hrvatskih pjesnika. Treće je mjesto pripalo Jázmin Kispál za kazivanje pjesme Grigora Viteza Ljubičica. Ocjenjivački je sud dodijelio dva druga mjesta: Jázmin Piri koja je kazivala pjesmicu Lutkica i Tifani Orsós koja je kazivala stihove Vesne Parun Miš i gušter. Dodijeljena su i dva prva mjesta Dávidu Tőrekiju za stihove Mirne Grbec Bit ću dobar iz inata i Rebeki Takács za stihove Zlate Kolarić-Kišur Baka.

Ravnateljica škole Eva Adam Bedić

Hrvatski jezik i književnost te narodopis u salantskoj školi predaju u nižim razredima Natalija Ronai, a u višim Milica Klaić Tarađija i Eva Adam Bedić. Kazivače je ocjenjivao peteročlani ocjenjivački sud, zastupnici mjesne Hrvatske samouprave Mijo Štandovar i Brigita Štivić Sándor, odgojiteljica salantskog vrtića

Kristina Gergić Nagy, umirovljena nastavnica i zastupnica harkanjske Hrvatske samouprave Đurđa Geošić Radasnai te glavna i odgovorna urednica Medijskog centra Croatica Branka Pavić Blažetin.

U II. kategoriji natjecalo se deset učenika 3. i 4. razreda. Treće su mjesto podijelili Jázmin Ignácz za stihove Ratka Zvrka Jankova čitanka i Amanda Haga za stihove Stipana Blažetina Roda i moda. Drugo su mjesto podijelili Róbert Bálint Bori za stihove Natali Šarić Letač od papira i Iringó Gazsi za stihove Jadranke Čunčić-Bandov Zaboravljeni zeko.

U III. kategoriji natjecalo se trinaest učenika petog razreda. Treće je mjesto sa stihovima Ante Gardaša Plava pjesma pripalo Ramóni Balogh, drugo su podijelili Boglárka Piri sa stihovima Mladena Kušeca Boje i Veronika Dénes sa stihovima Jadranke Čunčić-Bandov Najljepša maska, a prvo je mjesto pripalo Balázsu Szegfúu sa stihovima Šuma se budi.

U IV. kategoriji natjecali su se učenici 6. 7. i 8. razreda, njih četrnaestero. Treće su mjesto podijelili Zsófia Sütő sa stihovima Luke Paljetka Mačka kod psihijatra i Dorottyja Hózsza sa stihovima Zvonimira Baloga Kupovanje vremena. Drugo su mjesto podijelili Bianka Keresztesi sa stihovima Miroslava Dolenca Dravskog Rodbina i Luca Vig sa stihovima Anke Matović Gatai Putujem. Prvo je mjesto osvojila Lili Vlašić sa stihovima Ratka Zvrka Nedovršena bajka.

Branka Pavić Blažetin

Najbolji kazivači

Svi sudionici kazivanja stihova na hrvatskom jeziku

Na šestom Festivalu povijesti Kliofest i hrvatsko-ugarski povijesni dodiri

Predstavljena nova knjiga Ladislava Heke „Hrvatsko-ugarska nagodba“; Nagrada „Jaroslav Šidak“ za inozemnog povjesničara pripala dr. sc. Dinku Šokčeviću iz Instituta za povijest Mađarske akademije znanosti iz Budimpešte

U sklopu Kliofesta 2019., u petak, 17. svibnja 2019. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu dodjeljuju se ove nagrade:

Nagrada „Jaroslav Šidak“ inozemnom povjesničaru prof. dr. sc. Dinku Šokčeviću

Šesti Festival povijesti Kliofest održan je od 14. do 17. svibnja 2019. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Festival su odlikovali brojni programi, a mi ćemo spomenuti tek nekoliko u kojima su bili zainteresirani i

Ladislav Heka s kolegama s Pravnog fakulteta u Segedinu

znanstvenici iz Mađarske koji se bave i hrvatskim temama. Festival je nazvan prema muzi Klio, grčkoj boginji zaštitnici povijesti, onoj koja je u drevno doba nadahnjivala pjesnike junačkih eposa, a želi povezati povjesničare i širu javnost. Na ovogodišnjem se okupilo više od 130 sudionika iz Hrvatske i trinaest zemalja. Kri-latice je ovogodišnjeg Festivala bila „Pišem povijest“. Nju naravno pišu povjesničari, no je li ono što oni napišu i objave dovoljno vidljivo u široj javnosti, zapitao je u pozdravnom obraćanju idejni začetnik i organizator Damir Agičić.

Tako je 16. svibnja održano predavanje Eleméra Balogha Izazovi studija prava u Mađarskoj. Tribina Internacionalizacija fakultetskoga studija u Mađarskoj – pravni studij na stranim jezicima uza sudjelovanje profesora s Pravnog fakulteta u Segedinu Attila Badó, Péter Mezei, Idikó Szondi.

Istoga je dana u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu predstavljena knjiga Ladislava Heke „Hrvatsko-ugarska nagodba. Pravni odnos bana i hrvatskog ministra“. Uz autora o knjizi su govorili Attila Badó, Mirela Krešić, Krešimir Mališević, Stjepan Matković i Dinko Šokčević.

Iz Proslava knjige

U vrijeme donošenja Hrvatsko-ugarske nagodbe, kao i u cijelome poslijenagodbenom razdoblju u Hrvatskoj su postojale dvije snažne, međusobno suprotstavljene

političke platforme. Jedna od njih zauzimala se za očuvanje državne zajednice s Ugarskom temeljene na mnogostoljetnom nepisanom (tzv. povijesnom) ustavu i zakonima donesenima u zajedničkome budimpeštanskom parlamentu (Ugarskom saboru), odnosno u Hrvatskom saboru, koji su Kraljevini Hrvatskoj jamčili državopravni kontinuitet i politički subjektivitet. Druga je pak opcija bila za raskid svih veza s Ugarskom i Austrijom te za povezivanje jugoslavenskih zemalja, kako onih u sklopu Austro-Ugarske, tako i onih koje su stoljećima bile dijelom Osmanskog Carstva. Početkom 20. stoljeća potonja je sasvim prevladala. Sukladno izreci po kojoj pobjednici pišu povijest, u zadnjih sto godina historiografija je u velikoj mjeri nastojala udovoljiti konceptu integralnog jugoslavenstva, a u drugoj polovini prošloga stoljeća i socijalističko-marksističkoj ideologiji. Zbog toga je carevina-kraljevina kao oblik vladavine a priori bila neprihvatljiva, pa je Habsburška Monarhija proglašena „tamnicom naroda“, a izrazito protujugoslavenski orijentirana Ugarska nazvana tlačiteljicom slavenskih naroda. Dakako, stvari su se od tada jako promijenile, pa se danas gdje-kad bivša crno-žuta monarhija veliča kao preteča Europske unije u koju su se priključili ili pak u nju čekaju da uđu oni narodi koji su na kraju Prvog svjetskog rata jedva čekali da se odcijepi od Austro-Ugarske. No kod Hrvata i u hrvat-

skom obrazovnom sustavu ostali su stereotipi o „mađaronima“, o nasilnoj asimilaciji (iako je samo četiri posto stanovnika Hrvatske govorilo mađarski), o eksploataciji itd. Slična jednoobrazna gledišta „o neloyalnim“ i bečkom dvoru sklonim Hrvatima nalazimo u mađarskoj historiografiji. Naime, za povijesno razdoblje od 1868. do 1918. državopravni odnosi između dviju zemalja sasvim se različito tumače u Hrvatskoj, odnosno Mađarskoj. S obzirom da se u proteklih stotinu godina jedva čula argumentacija druge strane, u

ovoj knjizi želimo, uz hrvatsko, prikazati i mađarsko viđenje ugarsko-hrvatske državne zajednice u nagodbenom i poslijenagodbenom dobu. Pri tome nam nikako nije nakana „uljepšati“ prošlost, nego je samo bolje rasvijetliti, tim prije što obje države baštine zajedničku pravnu i povijesnu tradiciju. Ne želimo ponuditi reinterpretaciju već poznatih i često ponavljanih događaja i izvora, nego na temelju obradbe arhivskih materijala prikazujemo funkcioniranje zajedničke države, ponajprije kroz prizmu pravnih odnosa između hrvatskog bana i hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog ministra bez lisnice (dalje: hr-

Trenutak za pjesmu

Aždaja sedmoglava (fragment), (o oholima)

Vas je narod ovog svitakano jedna hrpa žita,
i po tome znano biva
što je žito, što li pliva:
tko ponizno k zemlji pada,
on holosti nejma gada,
a holito tko popliva,
to je gadna svita pliva,
nit hambara božjeg ište
takva pliva i smetlišće.

Vid Došen

vatski ministar). U radu se koriste saborskim spisima, napose onima Ugarskog sabora, kao i zapisnicima sa sjednica ugarske (zajedničke) vlade i drugim dokumentima. Citati koje iz njih priopćavamo nešto su duži od uobičajenih, za što smo se odlučili radi toga da čitatelj dobije cjelovitiju sliku o pojedinim pitanjima, gledištima, raspravama, a i kako bismo izbjegli možebitni dojam da je neka rečenica ili misao istrgnuta iz širega konteksta.

Hrvatsko-ugarska zajednica jedna je od najdugovječnijih zajedničkih država dvaju naroda u europskoj ustavnopravnoj povijesti. Nastala je 1102. krunidbom kralja Kolomana u Biogradu na Moru i potrajala sve do raspada Austro-Ugarske 1918. godine. Tijekom 816 godina zajedničke prošlosti dvije su zemlje i dva naroda proživjeli različite faze međusobnih odnosa. U razdoblju do Mohačke bitke 1526. godine pravni odnos između dviju zemalja slični personalnoj uniji, a poslije toga pojavljuju se različite teorije o javnopravnom položaju Hrvat-

Dinko Šokčević, dobitnik Nagrade „Jaroslav Šidak“ za stranoga povjesničara

ske u odnosu na Ugarsku. One su potkraj 18. i početkom 19. stoljeća postale temeljem velikoga prijepora između dviju zemalja jer je Ugarska zastupala mišljenje da je Hrvatska samo njezina autonomna pokrajina, a Trojedna Kraljevina držala je da se dvije zemlje nalaze u personalnoj uniji. Revolucionarne 1848. prvi se put u povijesti dvije „posestrime zemlje“ oružano sukobljavaju, a Hrvatska je čak i de facto prekinula veze s Ugarskom. Dvadeset godina kasnije njihova do tada nepomirljiva stajališta uređena su kompromisom

PROF. DR. DINKO ŠOKČEVIĆ (mađ. Sokcsévi Dénes) povjesničar je i kroatist iz Mađarske. Rodio se u Baji u Mađarskoj 1960. godine. Osnovnu i srednju školu završio u je Budimpešti, studirao južnoslavenske jezike i književnosti u Novom Sadu te povijest umjetnosti i arheologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Ovdje je diplomirao 1987. godine. Od 1990. do 2014. radio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Janus Pannonius u Pečuhu. Između 2008. i 2014. bio je pročelnik Odsjeka za kroatistiku i ravnatelj Instituta za slavistiku na Sveučilištu u Pečuhu. Na tom Sveučilištu u Pečuhu Dinko Šokčević je doktorirao povijesne znanosti na temu *Slika Mađara kod Hrvata u razdoblju od 1790. i 1918. godine*. Svoj je doktorski rad objavio pod naslovom *Magyar múlt horvát szemmel* (Mađarska prošlost – hrvatski pogled) u Budimpešti 2004. godine.

U međuvremenu je proširio istraživanja i na stereotipe koje su Mađari imali o Hrvatima u navedenom periodu te objavio u obliku knjige pod naslovom *Hrvati u očima Mađara, Mađari u očima Hrvata. Kako se u pogledu preko Drave mijenjala slika drugoga?* (Naklada Pavičić, Zagreb 2006.). Nekoliko je godina predavao predmet Mađarska povijest na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu.

Od 1. siječnja 2014. godine do 31. prosinca 2017. Dinko Šokčević bio je prvi ravnatelj novoosnovanoga Mađarskog instituta u Zagrebu i savjetnik za kulturu Veleposlanstva Republike Mađarske u Zagrebu. Suradnik je Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj te vanjski suradnik Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu. Od 1. siječnja 2018. viši je znanstveni suradnik Odjela za jugoistočnu Europu Instituta za povijest Centra za humanističke znanosti Mađarske akademije znanosti u Budimpešti.

Rezultati dosadašnjega rada dr. Šokčevića važni su i zbog njegova zanimanja za povijest bačkih Hrvata i uopće za poznavanje suvremenog položaja hrvatske manjine u Mađarskoj. U svojim je knjigama i drugim priložima nastojao što više prostora posvetiti upravo tim skupinama koje su se stjecajem okolnosti pomalo našle na margini historiografije. Taj je fenomen još važniji za hrvatsku stranu zbog toga što su se mađarski Hrvati suočili s akulturacijskim problemima, što u svakom slučaju zaslužuje istraživačku pozornost.

Svoja djela dr. Šokčević piše na hrvatskom i mađarskom jeziku. Najvažnije mu je djelo objavljeno 2011. godine u Budimpešti: bio je to prvi dio hrvatske povijesti koji je objavljen na mađarskom jeziku (*Horvátország a 7. századtól napjainkig*, Mundus Novus, Budimpešta, 2011). Istu je knjigu 2016. godine u Zagrebu objavio Durieux u hrvatskome prijevodu (*Hrvatska od stoljeća 7. do danas*).

tekstualiziranim u Hrvatsko-ugarskoj nagodbi (hrvatski Zak. članak I. iz 1868. i mađarski Zak. članak 1868:XXX).“

Nagrada „Jaroslav Šidak“

Na Kliofestu 2019. održano je sedam okruglih stolova, te dva tematska okrugla stola. Predstavljene su brojne nove knjige, održana važna predavanja, postavljene četiri izložbe. Na festivalu je pedesetak hrvatskih i stranih nakladnika izložilo svoje knjige iz povijesti, povijesti um-

jetnosti, arheologije, etnologije i sličnih znanosti. Jednim od glavnih događaja organizatori smatraju dodjelu nagrada povjesničarima. Dobitnica Nagrade „Ivan Lučić“ za životno djelo jest prof. dr. sc. Mirjana Matijević Sokol s fakulteta u Zagrebu. Nagradu „Mirjana Gross“ za najbolju knjigu dobila je dr. sc. Ivana Horbec s Instituta za povijest u Zagrebu za knjigu „Prema modernoj državi“. Nagrade „Vjekoslav Klaić“ za popularizaciju povijesti pripale su dr. sc. Josipu Mihaljeviću za emisiju „Povijesne kontroverze“ koja se emitira na 1. programu Hrvatskoga radija, i autorskom dvojcu dr. sc. Vlatka Dugački i dr. sc. Krešimir Regan za Hrvatski povijesni atlas u izdanju Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“. Nagrade „Ferdo Šišić“, za najbolji diplomski rad dobilo je dvoje studenata: Lucija Bakšić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, i Marko Vodopija s Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u Zagrebu. Nagrada „Jaroslav Šidak“ za stranoga povjesničara pripala je dr. sc. Dinko Šokčeviću iz Instituta za povijest Mađarske akademije znanosti iz Budimpešte.

Foto i tekst: HINA / Daniel KASAP / dkas

Narodnosni festival u budimpeštanskom XIII. okrugu

Pod visokim pokroviteljstvom načelnika XIII. okruga dr. Józsefa Tótha, i ove je godine, 25. svibnja, priređen Narodnosni festival, redovita priredba ove gradske četvrti. Kao što je uobičajeno u sklopu Festivala, na pozornici na otvorenome, na Trgu béke predstavile su se kulturne skupine bugarske, ciganske, grčke, hrvatske, poljske, njemačke, armenske, rumunjske, rusinske, srpske i slovačke narodnosti, a jednako tako kušali su se i njihovi kulinarski specijaliteti. Hrvatsku je zajednicu predstavila HOŠIG-ova plesna skupina Tamburica.

Uvijek je veselo kod šatora Hrvatske samouprave.

Isprva se ovaj Festival održavao u Ulici babér, pokraj tamošnje rimokatoličke crkve, a od lani Samouprava je odlučila provesti ga na znatno većem prostoru i većoj pozornici. Sve narodnosne samouprave imale su svoj šator, koji su prostor mogle prikladno urediti. Hrvatska samouprava XIII. okruga, na čelu s predsjednikom Ladislavom Romcem, i zamjenicom Jelicom Pašić Drajkó te vijećnicom Verom Drajkó, svake se godine rado uključuje u Narodnosni festival okruga jer prigoda je to da se i sunarodnjacima

Kolo, kolo naokolo...

predstavi dio bogate hrvatske kulturne baštine i tradicijske kuhinje. U hrvatskim su bojama već na njihov poziv nastupili Kozarci, HOŠIG-ovi gimnazijalci plesne skupine „Tamburica“, andžabeška plesna skupina „Igraj kolo“, ili pjevačica Oršolja Kuzma. Ove je godine gostovala ponovno „Tamburica“, ali manji naraštaj sa spletom hrvatskih dječjih igara. A u šatoru Hrvatske samouprave bila su već izložena razna djela Izdavačke kuće Croatica, turistički katalozi o ljepotama otoka Korčule, brošure Hrvatske turističke zajednice, ili izložba o Bunjevcima, narodne nošnje... toga dana ljupke lutke u narodnim nošnjama, koje su vlasništvo Jelice Pašić Drajkó. Od kulinarskih specijaliteta baranjski kulen, kruh, paprika, rajčica, a protiv lipanjske žege (nasreću toga dana nije bilo kiše) pivo ili kapljica vina. U njihovu su se šatoru okupili prijatelji,

te Hrvati iz okruga te iz Budimpešte i njezine okolice. Iduća je ovogodišnja priredba Hrvatske samouprave XIII. okruga, suorganizacija Malonogometnog turnira „In memoriam Stipan Pančić“, jesenas stručno putovanje u Hrvatsku, a za studeni tradicijska Hrvatska večer. Hrvatska samouprava svake godine podupire, tako i ove, programe i maturalac budimpeštanske Hrvatske škole, Hrvatski glasnik ili Radio Croatica, također su ove godine bili jedni od budimpeštanskih samouprava koji su sufinancirali tiskanje zbornika znanstvenih radova Međunarodne znanstvene konferencije „Nomadi margine“, koju je organizirao Institut za baltičku i slavensku filologiju pri Sveučilištu Loránda Eötvösa. Hrvatska samouprava ima i svoj web-portal, na kojem su uvijek svježiji sadržaji. Kako nam kaže predsjednik Ladislav Romac, za ovu kalendarsku godinu Hrvatska samouprava ima proračun od umalo četiri milijuna forinta, putem natječaja od Samouprave 500 tisuća, vladina potpora za djelovanje, razni natječaji i iznos dodatne potpore putem bodovnog sustava. Za ovu su kalendarsku godinu isprva na potonjem dobili tri boda. No nakon

Na sceni hošigovci

pismene žalbe Hrvatske samouprave dodijeljeno je još 29 bodova. Predsjedniku Romcu nije jasno kako je to moguće? Iz godine u godinu imaju više priredaba, krug podupiranih se širi, već je druga godina otkada imaju svoju web-stranicu... Doduše, narečeno nije boljka samo ove Hrvatske samouprave, pitanje je to koje bi trebalo riješiti možda zajedničkim snagama. No taj napis o tome lijepom danu neću završiti negativnim valovima, nego s obećanjem da i sljedeće se godine vidimo na Narodnosnom festivalu u XIII. okrugu grada Budimpešte. *Kristina Goher*

BUDIMPEŠTA

Oproštajna svečanost 8. razreda Hrvatske škole priređuje se 14. lipnja 2019., s početkom u 15 sati, u školskom predvorju. Za prigodni su program odgovorne razrednica 7. razreda Žuža Molnar i razrednica osmaša Rita Grbavac.

Dana 23. svibnja 2019. obilježena je 30. godišnjica Ekonomskog fakulteta Sveučilišta Corvinus. Jedan je od predavača svečanosti bio guverner Hrvatske narodne banke Boris Vujčić, naslov je njegova predavanja na engleskom jeziku „Ekonomski izgledi središnje i istočne Europe“.

Blagoslovljena obnovljena čuvarnica Prisike

U susjedstvu cimitora, nasuprot Kulturnoga doma, znači u trokutu smrti i žitka, u Prisiki, 18. majuša, u subotu, pred lipo obnovljenom zgradom mnoštvo ljudi. Luftbaloni, nakinčeni „majpan“, trikolorna pantlika pred ulazom i dičji smih odaje skrovnost, ovde se nešto zvanaredno pripravlja. Dvi ljeti dugo je durala investicija, u kojoj je skodob osamdesetljetna zgrada dostala novi oblik, modernizirana i polipšana je skupa s dičjim parkom za nje hrptom. To su došli svečevati mali i veliki te subote.

Dvojezični program dice pred obnovljenom čuvarnicom

Za ugarskom himnom mali vlasnici čuvarnice su sa svojim dvojezičnim programom oduševili okupljene, a načelnik sela Janoš Grüll je najzad pogledao u prošlost. Pred Drugim svitskim bojem je u Prisiki jur funkcionirala čuvarnica, ali današnju zgradu samo

László Majthényi, Péter Ágh, Janoš Grüll i Gábor Kollárits prikadju zgradu

od 1971. ljeta pohađaju mališani. Iako su u prošlosti svenek bila manja i veća repariranja na zgradi, zavolj ostarjele krovne konstrukcije postala je situacija alarmantna. Pomoću Vlade Ugarske, različitih naticanj s konzorcijom Željezožupanijske samouprave i od vlašćega zviranjka Seoske samouprave, konačno je oblikovan iz 80,5 milijun forintov, lip, siguran i moderni stan za najmladje. Pri obnavljanju je riješena izolacija, minjanje krova, novi je vodeni blok i zgrada je proširena. Devet prostorijov stoji na raspolaganje za odgoj 21 diteta, jednoj tetki i dvim odgojiteljicam. Za struju su na krovu ugradjeni solarni paneli. „Veselimo se i zahvalni smo svim, a najviše Vladi Ugarske jer prez nje pomoći, ne bi imali šansu završiti ov projekt. Ne moremo biti pohlepni, ali su zadaće još pred nami, kot obnova Ognjogasnoga doma i izgradnja novoga plota oko čuvarnice. Za svečanosti morete svi

pogledati da pinezi naše Vlade i prisike Seoske samouprave nisu na čemerno mjesto zašli“, naglasio je seoski liktar u svojem govoru. László Majthényi, predsjednik Željezožupanijske skupščine, rekao je da u županijskom operativnom programu 1,3 milijarde forinti se trošu na moderniziranje čuvarnic u 27 naselji. Parlamentarni zastupnik Péter Ágh je istaknuo da Prisičani moru gizdavi biti na novu zgradu, jer ovakov stan mališani ni u glavnom gradu nimaju. Zgrada od 230 kvadratnih metarova proširena je prilikom obnovljenja, a i u dičjem parku su položene fantastične igračke. „Nadajmo se da Prisika ima svoju budućnost i nadalje će biti takovi roditelji ki će se odgovorno zeti za odgajanje dice“, rekao je uz ostalo zastupnik Vlade. Svečanost je sa svojim jačkami polipšao jačkarni zbor sv. Egidije, a prisike načelnik je prikdao dare svim zaslužnim peršonom ki

u sudjelovali u ovom projektu. Židanski farnik Štefan Dumović pri blagoslavljanju zgrade je dodao: „Nigdar se ne smimo pozabiti od toga da su nam vjera, Katoličanska Crikva, škola i čuvarnica, društva najveći pomoćnici za očuvanje naše narodnosti i vje-

Duhovnik Štefan Dumović svaku prostoriju je posebno blagoslovio

Čuda ljudi je došlo svečevati

rovanja. Jedan narod more opstati, ako je otvoren na poštovanje prošlosti i spozna svoju hištoriju ter se je ne srami!“, upozorio je duhovnik ki je potom svaku prostoriju čuvarnice posebno blagoslovio. Mališani su pustili luftbalone k nebu i okupirali dičji park, dokle su se odrašćeni detaljno mogli razgledati na novoj i jedinoj dičjoj bazi Prisike.

Tiho

Proletni festival u Šeljenu

Hrvatska narodna samouprava grada Šeljina 18. svibnja 2019. godine u Društvenom domu priredila je kulturno-folklornu manifestaciju „PROLJETNI FESTIVAL“. Program je počeo u 16 sati sa svetom misom na hrvatskom jeziku, na kojoj je krizmano umalo dvadesetero djece. Sveta potvrda ili krizma sakrament je kojim krizmanik ulazi u „svijet odraslih“ u vjeri. Najčešće ga primaju mladi u 8. razredu osnovne ili u prvom razredu srednje škole. Tako su toga dana djeca iz Šeljina, Androca, Foka primili svetu potvrdu i postali „punoljetni“ članovi kršćanske zajednice. Misu su služili velečasni Ilija Čuzdi iz Martinaca te velečasni Jozo Egri, sveto čitanje su čitali Jázmin Gyöngyös i Fružina Gal. Nakon sve-

Čekajući mimohod

U povorci folklorši iz Hrvatske

Šeljinska skupina „Zlatne noge“

Članovi garskog KUD-a

te mise i krizme okupili su se folklorne skupine i njihovi orkestri, poredali su se na molbu organizatora Roberta Ronta i pjevajući je veselo krenula povorka od crkve do Društvenog doma. Zahvaljujući dobroj organizaciji, policija i mjesni dobrovoljci su zatvorili glavnu cestu, tako se mirno uz veselje moglo prošetati kroz grad. Na ulicama su stanovnici izašli iz svojih kuća, mahali i zajedno veselili se s folklorasima. Na raskrižju jedne ulice se stalo, orkestri su na sredini zaszvirali, a plesači su zajedno svi ansambli zaplesali podravsko kolo, koji ide na lijevu stranu. Dobri svirači i još bolji plesači plesali su i veliko kolo uz glasno zajedničko pjevanje. Stigavši do Društvenog doma, zainteresirani su zauzeli svoja mjesta ispod velikog i cvijećem okićenog šatora, gdje je nakon pozdravnih riječi predsjednika mjesne Hrvatske samouprave Roberta Ronte započeo folklorno-kulturni program. Nažalost, dvije folklorne skupine nisu se mogle odazvati pozivu orga-

nizatora. Prvo je publika mogla vidjeti i slušati izvrsne melodije u izvedbi susjednog Orkestra „Biseri Drave“, koji svake godine s još uspješnijim programom oduševljavaju nazočne. Nakon svirke slijedili su gosti iz Hrvatske. Folklorni ansambl centra za kulturu i informiranje „Dr. Franjo Tuđman“ predstavio je jednu bogatu koreografiju iz svoga repertoara, zvanu Bilogora. I kao što uvijek bude, prvi su dio folklorne programa završili domaćini, plesači KUD-a „Zlatne noge“, sa sokačkom koreografijom koju im je uvježbao voditelj pečuskoga KUD-a Baranja Đuro Jerant.

Nakon programa organizatori su svakoga pozvali na večeru u predvorju Društvenoga doma, gdje se razgovaralo i uz dobru glazbu „Bisera Drave“ družilo. Nakon večere na red su došli gosti iz Gare, KUD im je prikazao bunjevačke plesove uza svirku „Bačke“. Nakon vrhunske izvedbe koreografije slijedila je zajednička plesničica do kasnih sati, gdje su svi plesali i pjevali.

Proletni je festival tako i ove godine jako uspješno i u dobrom ugođaju organiziran, i publika i sudionici su uživali u cijelom programu. *Ramona Štivić*

Mala stranica

Svjetski dan zaštite okoliša

Svjetski dan zaštite okoliša obilježava se svake godine 5. lipnja, na godišnjicu održavanja Konferencije Ujedinjenih naroda u Stockholmu (1972.) posvećene okolišu, na kojoj je usvojen Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (UNEP). Posljednjih je godina obilježavanje Svjetskog dana zaštite okoliša postalo sve važniji način podizanja svijesti u cijelome svijetu o nužnosti uvrštavanja pitanja zaštite okoliša među bitne probleme današnjega društva. Provode se mnoge aktivnosti diljem svijeta kojima

se štiti okoliš kao što su poduka stanovništva o značenju okoliša u našim životima, sadnja što više zelenila, pošumljavanje, čišćenje gradova i prirode, recikliranje otpada. Ciljevi su obilježavanja Svjetskog dana zaštite okoliša:

- potaknuti ljude da razmišljaju o važnosti okoliša
- osnažiti ljude da postanu djelatni čimbenik održivog razvoja
- promicati razumijevanje da su zajednice osnova za mijenjanje stavova prema pitanjima okoliša
- zastupati partnerstvo koje će osigurati da svi narodi imaju sigurniju i bolju budućnost.

Ljubav je u zraku

Proljeće je godišnje doba kada je ljubav u zraku, sunčani nam dani popravljaju raspoloženje, željni smo druženja, sklapanja novih prijateljstava, veza, pa i ljubavi. Kada si opsjednut/a nekom zgodnom djevojkom ili dječakom u tvojoj se glavi stvara tjeskoba i ne djeluje baš logično. Što su zapravo prvi „simptomi“ ljubavi i kako nam reagira tijelo na naše osjećaje kada ugledamo svoju simpatiju, tj. NJU ili NJEGA s velikim slovima?

- Zaljubljenost ima jak utjecaj na naše tijelo: u njemu se stvara veća količina adrenalina zbog kojeg srce kuca jače i brže, a iz istog razloga crveni se u licu svaki put kada si u blizini djevojke ili dječaka koji ti se sviđa.
- U fazi zaljubljenosti hormoni stresa mogu donekle iscrpiti tvoje mišiće, a budući da koljena podnose najveći dio opterećenja tijela, ona zaista mogu klecati.
- Leptirići u trbuhu. Svi znamo taj osjećaj, ali odakle dolazi? Teorija kaže da veća

količina adrenalina u tijelu uzrokuje brži odlazak krvi iz područja trbuha prema okrajinama i otuda taj neobični osjećaj treperenja.

- Kad te obuzme ljubav, tvoje znojne žlijezde rade prekovremeno, pa su ti dlanovi mokri i skliski. Na tom stanju možeš zahvaliti hormonu adrenalinu.

Što činiti protiv takvih simptoma? Pokušajte se opustiti i udubiti se u razgovor s osobom, usredotočite se na temu, pa će simptomi biti nezamjetivi.

Uspješni prekogranični projekti grada Letinje

Krajem travnja zaključen je Europski projekt pod naslovom Attractour – oživljavanje kulturnog naslijeđa u turističke atrakcije na području Međimurske županije i Letinjske regije, što su zajedno provodili međimurska Razvojna agencija Redea i Turistička zajednica s Gradom Letinjom i kaniškim Sveučilištem Pannonia u okviru programa Interreg V A. Zahvaljujući projektu, u Letinji je obnovljen dio Szaparyjeva dvorca, struja, grijanje, te jedna prostorija uređena je u svrhu turističkog ureda. U Čakovcu je obnovljena bivša vojarna u Međimursku palaču turizma na kojemu mjestu sada djeluje Turistička agencija Međimurske županije.

U okviru projekta izrađeni su zajednički turistički paketi prilagođeni za obitelji s djecom, bicikliste te studente, učenike. Svaki

Međunarodni biciklistički kamp u Prelogu u kojem su sudjelovala i pomurska djeca.

Obnovljen dio Szaparyjeva dvorca u svrhe Turističkog ureda i Informacijske točke

turistički paket nudi sadržaje zanimljive određenoj skupini turista u Međimurju i letinjskom području kako bi se boravak turista produljio. Osim toga projektom je obuhvaćeno više od 600 osoba koje su sudjelovale u 19 različitih aktivnosti (od radionica za predškolsku djecu, osnovnoškolce, srednoškolce, studente i turističke vodiče). Program prekogranične suradnje trajao je od 1. rujna 2017. do 30. travnja 2019. godine, a ukupna je vrijednost projekta 1 499 277,92 eura. Na završnoj je konferenciji projekta održane 26. travnja pribivao i počasni konzul Republike Hrvatske u Kaniži dr. Atila Kos.

Drugi uspješni projekt pomorskoga grada nosi naslov „Happy Bike“ u kojem je vodeći partner sam grad Letinja, a projektni su mu partneri međimurski gradovi Ludbreg i Prelog, odnosno Županijska uprava za ceste Varaždinske županije. Projekt se odnosi na izgradnju biciklističke infrastrukture u prekograničnom području koja će spajati tri županije: Varaždinsku, Međimursku i Zalsku. Kroz projekt izgrađena je cestovna infrastruktura, odmorišta i informacijske točke. Ukupna je duljina biciklističke staze preko 100 kilometara i prolazi kroza sve prirodne, kulturne i turističke znamenitosti tog područja. U projektu je posvećena posebna pozornost razvoju djelatnog cikloturizma, prikazu mjesnih kulturnih i prirodnih znamenitosti te mjesnih privlačnosti u što širem krugu. Osim poboljšanja infrastrukture organiziran je niz događanja s kojima je predstavljen prekogranični biciklistički turizam (biciklističke staze, utrke za djecu, učenje pravila bicikliranja, upoznavanje znamenitosti područja). Zahvaljujući projektu, u Letinji, Prelogu i Oporovcu izgrađena su središta za posjetitelje. Glavna su događanja u projektu namijenjena onim skupinama koje potiču tjelesne aktivnosti poradi unapređenja zdravlja, djelatne uporabe slobodnoga vremena na otvorenom te mogućnosti rekreacije i opuštanja. Ukupna je vrijednost projekta nešto više od milijun eura. *Beta*

Mali rječnik kajkavskih izraza za školsku djecu

Dr. Erika Rac, autorica knjige Govori pomorskih Hrvata te jedan od autora Rječnika pomorskih Hrvata, sjetila se izraditi mali Mađarsko-kajkavski rječnik za školare kako bi osim hrvatskoga književnog jezika naučili najosnovnije izraze na pomurskom narječju. Zapravo, u izradbi rječnika vrlo su mnogo pomogla i djeca, koja su prikupljala riječi po selu. S pomoću učiteljice Erike odlazili su u selo k starijim ljudima, snimali na diktafon i zapisivali riječi. Ona ih je ispravila i na temelju toga je nastao novi rječnik. Obradili su deset najosnovnijih tema, tako je u mali rječnik stalo 620 natuknica. Rječnik sadrži i upute za uporabu riječi u rečenicama, a jednako tako i upute za nastavnike. Kako se treba koristiti malim Mađarsko-hrvatskim (kajkavskim) rječnikom učiteljica Erika predstavila je u keresturskoj Osnovnoj školi „Nikola Zrinski“ na satu narodopisa u 6. razredu. Djeca su u početku trebala odgovoriti na različita pitanja vezana uz hrvatska obilježja, odnosno što su specifičnosti pomorskih Hrvata, a zatim su dobila zadatke za koje im je bio potreban novi rječnik. Koristeći se malim rječnikom, usporedili su kajkavske izraze s onima hrvatskoga književnog jezika, odnosno s mađarskim jezikom i često su uočavala sličnosti. Rječnik će im ubuduće biti pri ruci i kada će učiti neku pomorsku popijevku ili čitati pjesme na kajkavskom narječju.

Osnovne natuknice u rječniku

Beta

XII. Hrvatski državni malonogometni kup

U organizaciji Odbora za mladež i sport Hrvatske državne samouprave i Hrvatskoga kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“, 27. travnja 2019. godine u Hrvatskoj školi Miroslava Krleža priređen je XII. Hrvatski državni malonogometni kup.

Okupljene koji su na kupu sudjelovali temeljem poziva organizatora, pozdravio je predsjednik HDS-ova Odbora za mladež i sport Arnold Barić, u društvu HDS-ova predsjednika Ivana Guga-na, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Joze Solge

Momčad Šomođske županije

Momčad Željezne županije

Zalci i Budimpeštanci

te ravnatelja Hrvatskoga kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ Krištofa Petrinovića.

Na osnovi prijava na malonogometnom su turniru sudjelovale momčadi Bačko-kiškunske, Zalske, Željezne, Baranjske, Šomođske županije i momčad Budimpešte. Dio momčadi već je 26. došao u Pečuh radi sudjelovanja na Kobasijadi, te bio smješten u učeničkom domu Hrvatske škole „Miroslav Krleža“.

Pobjednici Baranjci

Nakon ždrijeba slijedile su utakmice, svaka po dvadeset minuta, dva puta po deset minuta.. Kako kažu organizatori, glavni su ciljevi priredbe da se okupe momčadi naših hrvatskih regija, da se upoznaju i druže u okviru sportskog nadmetanja. Spomenute momčadi svojim opetovanim sudjelovanjem zaista imaju priliku za dobro upoznavanje.

A kakvi su bili rezultati s obzirom da su neki proveli burnu noć koja je prethodila utakmicama. Željezna je županija pobijedila Budimpeštu 4 : 1. Šomođska je momčad izgubila od baranjske 1 : 3; zalska izgubila od momčadi Željezne županije 0 : 1. Budimpeštanci pobijediše Šomođana 2 : 0. Baranjci pobijediše Zalce 2 : 0. Momčad Željezne županije izgubila od šomođske 1 : 3. Budimpeštanci izgubiše od Baranjaca 0 : 9, a Zalci od Šomođana 0 : 1. Momčad Željezne županije izgubila je od baranjske 0 : 2, a Budimpeštanci od zalske 1 : 5.

Tako je 1. mjesto osvojila momčad Baranje; 2. Šomođske županije; 3. momčad Željezne županije; 4. Zalci; 5. mjesto Budimpeštanci. Najboljim vratarem turnira proglašen je Marko Jelić iz šomođske, najboljim strijelcem Mišo Hideg iz baranjske e, a najboljim igračem Kristian Szilveszter iz zalske momčadi.

Branka Pavić Blažetin

KALAČA

Hrvatska samouprava u nedjelju, 16. lipnja, priređuje Spomen-dan biskupa Ivana Antunovića koji počinje u 17.30. Program: molitva krunice na hrvatskom jeziku; 18.00 misno slavlje u kalačkoj prvostolnici predvodi msgr. Stjepan Beretić iz Subotice; 19.00 polaganje vijenaca kod spomen-ploče biskupa Ivana Antunovića (Hunyadijeva 2); 20.00 prigodni kulturni program u Nadbiskupijskom vrtu – nastupaju KUD „Čavolj“ i garski Tamburaški orkestar „Bačka“; 20.30 prijam i hrvatska plesačnica, svira „Bačka“.

18.00 FOLKLORNI FOLKLÓR EST VEČER

Ples, pjesme, muzika...
Tánc, dalok, zene...

21.00 Ruben la Voz y su banda
22.30 Koprive

01.00 Boban Marković Orkestar

02.00 Šetnja 2019

SZENTPÉTERFA
PETROVO SELO
JUN. 15.

INFO: Gradšće HKE, hr.gradscen@gmail.com
facebook.com/hkgradscen; +36 20 365 3504

Program pečuškoga Hrvatskog kazališta

11. lipnja 2019. g. u 10 sati G. Smoljanović – D. Fajfer: Majstori, Salanta;

12. lipnja 2019. g. u 10.30 Shel Silverstein: Drvo ima srce, Mohač;

13. lipnja 2019. g. u 19 sati Murray Schisgal: Ljubav, koprodukcija pečuškoga Hrvatskog kazališta i vinkovačkoga Gradskog kazališta „Joza Ivakić“, premijera, kazališna dvorana;

22. lipnja 2019.g. u 19 sati Shel Silverstein: Drvo ima srce, Šibenik.

HRVATSKE ŠICE

Crikvena općina dotičnoga naselja poziva vjernike na shodišće, Duhovski pondiljak, u šičko-narajski hatar. Pri križu „Kerčija“ svetu mašu služu duhovnici Pinčene doline, Tamás Várhelyi i Richárd Inzsöl. Za mašnim slavljem druženje u lugu je osigurano. Na ovu svetačnost tradicionalno se svako ljeto gane piše grupa iz Hrvatskih Šic.

VIII. Ljetna škola tambure

ŠKOLAZIVJE JE:
15. lipnja 2019.
Očekujemo prijave
mladih tamburala
od 8-og razreda!

Kulturna udruga VIZIN iz Pečuha poziva Te da sudjeluješ na
VIII. Ljetnoj školi tambure koja će se održati u Orfú-u

OD 1. DO 7. SRPNJA 2019.

STARAČNI VOĐEŠKI ŠKOLE:

Ivan Draženović
magistar glazbe, žanr:
Terebunting, satava Ruvicica

Gergő Kovács
muzičarski glazbe u Privratlami
oktavnosti satava
„Alcsúút Királyi“ u Pečuha

Zoltán Vizvári
vođa (1948-1979)

SVIKOGA
KAO
OČEKUJEMO!

Triškove ljetne škole (puni program, honorari vođe) plaćaju polaznici u iznosu od 23.000 Ft.

Prijavi se možete na telefonskim broju:
+36-30/380-12-33 (Zoltán Vizvári), ili na e-mail adresi:

[INFO@VIZIN.HU](mailto:info@vizin.hu)

ČEŠE LJETNE ŠKOLE:

Mario Zbiljski
vođa
TS Slavonija i.e.

PRISIKA

Ove subote početo od 10 uri Hrvatska samouprava Prisike, u skupnoj organizaciji Kulturnoga doma, ponovo poziva male i velike na skupšćinu u park Kaštela na 3. Hrvatski dan familijov. Nastupaju prisička dica čuvarnice, židanski školari, Židanske zvijezdice, a potom će glavnu ulogu odigrati skupna igra. Različite djelaonice, tvrđave za skakanje i druženje čekaju domaćine i goste iz okolnih sel da se spoznaju međusobno, a zvana toga i s hrvatskim jezikom, tradicijom i kulturom.

GARA

Seoska samouprava u nedjelju, 9. lipnja, na mjesnom hipodromu organizira uobičajeni Dan sela i konjičko natjecanje. Od 9.30 je natjecanje dvoprega za Kup Bačke. Istodobno u suorganizaciji tamošnje Hrvatske samouprave počinje i Dan narodnosne gastronomije, koji se između 12 i 13 sati nastavlja kušanjem narodnih jela garskih narodnosti. Od 13.30 slijedi kulturni programi garskih narodnosti na pozornici pod šatorom. U hrvatskom bloku nastupaju KUD „Napredak“ iz Podravske Podgajaca, TS „Danubia“ i garski učenici tambure, KUD „Leptir“ i Angelika Bakai (balet). Istodobno se nastavlja natjecanje dvoprega za Kup Gare. Osim toga održavaju se razni popratni programi, a od 18 sati koncert.